

Mēs visi kopā varam daudz

Vidzemnieces pašsajūta vēju pilsētā

INESE ELSIŅA

Liepājas Simfoniskajā orķestrī trešo sezonu pirmo vijolu grupā spēlē madoniete Rasa Kumsāre.

Tiekoties mūziķes darbinātā — koncertzālē „Lielais dzintars”, Rasa atklāj, ka vienmēr ir gribējusi spēlēt orķestrī un šobrīd tā ir viņas ikdiens. Jebkurā darbā, protams, iestājas rutīna. — Pat mūzikas atskaņošanā, — aizdomājas vijolniece. — Tāpēc ir ļoti svarīgi, lai orķestris nav vienīgā izaugsmes joma. Vēl spēlēju kameramūziku, bijuši vairāki koncertprojekti Valsts kamerorķestra „Sinfonietta Rīga” sastāvā; lai gūtu jaunu iedvesmu un enerģiju, esmu iestājusies Latvijas Mūzikas akadēmijas magistrantūrā. Studēšu programā „Kameransambļis”, un ar saviem brīnišķīgajiem kolēģiem — čellistu Jāni Paulu un pianistu Rihardu Plešanovu — turpināsim sadarbu trio. Studijas būs papildu motivācija tikties, sagatavot repertuāru, veikt koncertdarbību.

Ierunājoties par leģendāro vēju pilsētu, Rasa neslēpj, ka Liepāja viņai šogad daudz devusi: — Beidzot sapratu šīs pilsētas potenciālu, to, cik te jauki un daudz ko darīt. Bija jāiesūpojas, jāpieslēdzas pilsētas ritmam. Sākumā viss laiks pagāja orķestrī, katra diena — starp kolēģiem. Tad vienā brīdī pārņēma izjūta, ka jāiet plašumā. Mani aizrauj dejojāna, mācos salsu un citas dejas. Mēģināju vasarā rit pludmalē, dejojot saulrietā, ar basām kājām siltās smiltīs — tik patīkami! Starp citu, Liepāja ir viena no retajām vietām, kur smiltis dzied — kad ej pa liegadu bez apaviem, to tiešām dzird.

Apvāršņa paplašināšanai Rasa aizvadītājā vasarā piedalījās režijas kursos — projektā strādājošajiem, ko līdzfinansē Eiropas Savienība. — Kursi notika Rīgā, Kultūras akadēmijā. Bija aizraujoši un interesanti, — atzīst mūziķe. — Lekcijas vadīja šīs augstskolas mācību spēki, izcēla personības. Būt viņu tuv-

Madoniete Rasa Kumsāre pēc mūzikas studijām ārzemēs darbu uzsāka Liepājā. Foto no personiskā arhīva

mā, uzņemt sniegtās zināšanas bija neizsakāmi vērtīgi. Man personīgi tas ir pašizglītība, kurso iestājās aiz zinātkāres. Iespējams, mani ir kāds ģēns no tēva (Artis Kumsārs. — Aut.), jo man ir ārkārtīgi daudz interešu. Nevaru atteikties ne no viena jauna zināšanas avota. Tētīm bija līdzīgi: ko tik viņš nedarīja! Direktors, politiķis, folklorists, dārznieks, bitenieks, tūrisma gidis, dievuru vadonis... Viņam bija svarīgi kaut mirkli pabāzēt degunu visur, kur kas svarīgs notiek. Apskatīties, izdarīt secinājumus un iet tālāk.

Rasai pasaules izziņa palīdz tiešajā darbā, spēlējot vijoli, jo ir daudz vairāk ideju, par ko aizdomāties, ko ielikt nosu partitūrā.

— Personības izaugsmei ap-

vāršņa paplašinājums ir svarīgs, — piekrīt mūziķe. — Kad pirms pāris dienām pārļopāju tēta „Stipruma grāmatu”, atcerējos vienu no viņa teicieniem, kas apstiprina manu tieksmi pēc jaunā. Viņš ļoti bieži atkārtoja vecmāmiņas sacīto, ka vērts staigāt pa gudro sliekšņiem, kamēr tie nodilst. Es tieši tā arī jūtos — staigāju un iepazīst, un man nepietiks nekā.

Vaicājot sīkāk par vasaras nodarbinātību, uzzinu, ka jūnijā režijas un dramaturģijas pamatos Rasa klausījās pie Elmāra Senkova un Rasas Bugavičus-Pēces. — Veidojām Ezeriņa stāstu un Blaumana noveļu dramaturģiskus, tā bija radošuma meistarklase. Elmārs Senkovs atgādināja, ka teātris ir stāstu stāstīšana,

un mums visapkārt ir miljoniem stāstu. Sāku ieraudzīt un daudz vairāk novērtēt arī savu apkārtni cilvēku dzīvesstāstus. Un atkal jau — tas tik ļoti sasauca ar mūziku! Mēs orķestrī tāpat stāstām stāstus, tikai tie ir bez vārdiem, raisot iztēli un asociācijas.

Kursos Rasu aizrāva arī nodarbinātības skatuves runā. — Tā ir tēma, kas man sevi jāattāsta, jo nav mana komforta zona, — aizdomājas vijolniece. — Uzķāpt uz skatuves un kaut ko pastāstīt neliekas viegli, bet koncertos dažkārt nepieciešams pieņemt programmu, runāt ar skatītāju. Ezeriņa stāstu un Blaumana noveļu dramaturģiskus, tā bija radošuma meistarklase. Elmārs Senkovs atgādināja, ka teātris ir stāstu stāstīšana,

virzienā arī man.

Likumsakarīgi, ka Liepājā Rasa ir biežs viesis pilsētas teātrī. — Skatos repertuāra izrādes; kā mūziķe izrādē „Piāfa” piedalos arī pati, — apstiprina madoniete. — Iespējams, novembrī būs vēl viens iestudējums, kurā kopā ar kolēģiem būs jāspēlē. Režijas kursi audzinājuši mani kā skatītāju. Ja esi procesa aizkulisēs, informācijas ir vairāk un paveras cits skatījuma leņķis.

Aizvadītājā vasarā Rasa darbojās arī Madonā. Latviešu mūzikas svētku ietvaros viņa mūzikas skola vadīja vienu no meistarklasēm. — Tā bija īpaša pieredze; jutu, kā no pirmās līdz pēdējai dienai pieaug bērnu un jauniešu uzticība, vēlme ieklausīties tajā, ko saku. Tas deva neiepažītu gandarijumu, nonācu siltā kontaktā ar jauniešiem, — komentē mūziķe.

Domājot par nākamajiem Latviešu mūzikas svētkiem, Rasai jau ir savs priekšlikums: — 2019. gads ir komponista Tālivalža Keņiņa jubilejas gads. Šī latviešu dižgara dzīves lielākā daļa ritēja Kanādā. Pirms gada, kad kopā ar Laudonas kori biju Latviešu dziesmu svētkos ASV, iepazīnos ar Tālivalža Keņiņa dēlu Juri — talantīgu čellistu un komponistu. Viņam ir interese par Latviešu mūzikas svētkiem Madonā, un ļoti ceru, ka viņš varēs tajos pāvesties. Tālivaldim Keņiņam ir skaista kamermūzika, un fokusu uz šo jubiliāru nākamā gada svētkos vajadzētu likt.

Rasa piebilst, ka, iespējams, nākamajā vasarā viņa dosies uz Mētrienas dziesmu un deju svētkiem Kanādā. Kā orķestra māksliniece Juris Keņiņš jau viņu ir ielūdzis. — Man ļoti patīk ceļot, un liels prieks, ka profesija to piedāvā, — teic Rasa.

Septembra beigās Liepājas Simfoniskais orķestris savukārt dosies koncertē uz Indiju un Šrilanku. Tā sastāvā būs arī kolektīva pirmo vijolu grupas mūziķe Rasa Kumsāre. ■

”Mums katram ir divas dzimtenes. Viena — tā lielā, kurā mēs dzīvojam un kuras vārdu, tīru un neaptraipītu, nesam gan savā ikdienas dzīvē, gan visā pasaulē, un kuras ilgas, centieniem un dziņas tiecami piepildīt visu mūžu. Taču mums ir arī otra — mazā dzimtene, kurā mēs esam nākuši pasaulē — mūsu dzimtā puse. Man tāda ir Mētrienas, Mētrienas pagasta „Grantiņu” mājas, kurās es esmu piedzimis un kur esmu pavadījis savu bērnību.

Tieši Mētrienā, tās pļavas, lauki un meži, tuvais Teiču purvs un Aiviekstes upe, no kuras iztek mana sirds, lai mūžam tecētu pie tās atpakaļ, vārda visticākajā ziņā izbarojusi manu reiz bezvārdīgo garu, izveidojusi manas dvēseles mugurkaulu un pavada mani visu mūžu, lai kādā pasaules malā es būtu. Diez vai bez manas mazās dzimtenes Mētrienas es būtu tas, kas esmu. Diez vai es tik stipri, klusi un pacietīgi būtu iemīlējis manu lielo Latviju, ja man nebūtu manas milzu neaptraipāmās Mētrienas, ko es vēl joprojām skatu ar savām bērnu acīm kā mana mūža visšķaistāko brīnumu.

Novēlot visiem, itin visiem mētrēniešiem un Madonas novada ļaudīm, un arī pats sev šai skaistajā gadā stipru veselību, laimi un labklājību, un godaprātu, man gribētos jums visiem pateikt lielu paldies, ka jūs esat un ik dienas tīru un neaptraipītu nesat Madonas vārdu gan savā novadā, gan Latvijā, gan visā pasaulē.

Leons Briedis, mētrēniešu, dziednieks

Kā saglabās Mētrienas vietvārdus

ŽENA KOZLOVA

Latvijas simtgades gadā Mētrienas pagastā tiek īstenots kāds ļoti interesants un nozīmīgs projekts.

Piedaloties Madonas novada Nevalstisko organizāciju programmu projektu konkursā, atbalstu guva arī Ligitas Tumanovas vadītās biedrības „Ābele” iesniegtais projekts „Mētrienas vietvārdu saglabāšana nākamajai simtgadei”.

Visu vasaru noritēja nopietns izpētes darbs, un pavisam drīz tiks sasniegti finiši. Ļoti aktīvi, apzinot māju nosaukumus, projektā iesaistījās Laimdota Sniedze, Zaiga Podiņa, Lilita Mālniece, Valentīna Liepiņa, Mārite Ceirule, Saldā Seržāne un, protams, pati projekta vadītāja Līgita Tumanova.

— Lielākais darba apjoms ir jau paveikts, vēl tikai *snim astes galns* jāpārķāp, un tad sagatavoto bukletu varēsim iesniegt tipogrāfijā „Eranete” drukāšanai.

— Ipašs prieks par senām fotogrāfijām, kas saglabājušas ģimenes albumā kā vēsturiskas liecības, tai skaitā attiecībā uz vecsaimniecībām. Sākumā, kad izstrādājām projektu, domājām uzskatīt tikai māju nosaukumus, lai Mētrienas vietvārdi neaizietu neāizietu nebūtībā, bet, turpinot izpēti, secinājām, ka svarīgi ir dokumentēt arī saimnieku vārdus, viņu dzimtas vēsturi un likteņus. Tos mums atklāja gan tuvnieki, gan kaimiņi. Esam saņēmuši arī kādu ļoti jauku, sirsnīgu vēstuli ar atmiņu stāstu tieši par kaimiņu mājām. Latvijas brīvvalsts laikā, kad vairumam cilvēku pulksteņu nebija, kur nu vēl mobilu telefonu, tika izmantoti citi saziņas līdzekļi. Piemēram, sētā izkārt vesacu arkla lēmēs, lai, pa to sitot, sasauktu mājās ganus ar govju ganāmpulku. To es atceros arī no savas bērnības,

Projekta sākumā Līgita Tumanova iztēloja, kāda varētu izskatīties Mētrienas vietvārdu karte. SOLVITAS STULPIŅAS foto

nezaukus, kāda apdzīvota vieta bukletā, kā sarunā atzīst Līgita Tumanova, iespējams, netiks minēta.

— Ipašs prieks par senām fotogrāfijām, kas saglabājušas ģimenes albumā kā vēsturiskas liecības, tai skaitā attiecībā uz vecsaimniecībām. Sākumā, kad izstrādājām projektu, domājām uzskatīt tikai māju nosaukumus, lai Mētrienas vietvārdi neaizietu nebūtībā, bet, turpinot izpēti, secinājām, ka svarīgi ir dokumentēt arī saimnieku vārdus, viņu dzimtas vēsturi un likteņus. Tos mums atklāja gan tuvnieki, gan kaimiņi. Esam saņēmuši arī kādu ļoti jauku, sirsnīgu vēstuli ar atmiņu stāstu tieši par kaimiņu mājām. Latvijas brīvvalsts laikā, kad vairumam cilvēku pulksteņu nebija, kur nu vēl mobilu telefonu, tika izmantoti citi saziņas līdzekļi. Piemēram, sētā izkārt vesacu arkla lēmēs, lai, pa to sitot, sasauktu mājās ganus ar govju ganāmpulku. To es atceros arī no savas bērnības,

bet šajā vēstulē interesantāks ir aprakstītais veids, kā minēto māju saimniece ir to darījusi, proti, nevis vienkārši sūtīši pa lēmēsi, bet... izspēlējusi melodiju! Ļoti plašu aprakstu par Aizpurvju mājām atsūtījusi valmieriete Astrīda Aizsilniece, tāpat esam saņēmuši arī vairākas citas vēstules ar jaukiem atmiņu stāstiem, — informē Līgita Tumanova.

Apzināt Mētrienas vietvārdus viņas sirdi ir sen izolotais sapnis. Mētrienas pusē viņa ir dzimusi, uzaugusi un visu laiku šeit arī dzīvojuši. Braucot un vērojot apkārtni, vienmēr atcerējies, kādas savulak mājas te bijušas un cik rosiņa dzīve tajās valdījusi. Ne reizi vien nodomājuši, ka viņa tās vēl atceras, bet vai tās saglabāsies arī nākamā paaudzē un cilvēku atmiņā, kuri tās nemaz nav redzējuši? Lai atcerētos, ir taču jāzina, tālād apdzīvoto māju nosaukumi kādam vismaz ir jāapzina.

— Latvijas simtgade šķita tāds ļoti piemērots brīdis, kad šādu projektu par Mētrienas vietvārdu saglabāšanu varētu īstenot. Esam gandarītas, ka uzņēmāms veikt šādu izpēti, jo daudz ko atklājām no jauna. Esam noskaidrojuši vairākus simtus māju nosaukumu, ieskicējuši to vēsturi. Mūsu pagastā ir gan dzīvojuši diezgan daudz ievērojami cilvēku, gan bijušas ļorens zemnieku saimniecības ar ļoti kuplām ģimenēm (astoņi deviņi, desmit bērnu). Piemēram, Dēģļu saimniecība, kura pirms brīvvalsts laikā starp 105 Latvijas labākajām saimniecībām minēta kā 40. Tagad varam tikai iedomāties, kādu līmeni pa šiem gadiem šī un vēl daudzas citas saimniecības būtu sasniegušas, ja tās savulaik netiktu izpostītas, — atzīmē projekta autore. ■

Gobelēns — īpaša dāvana simtgadē

Bērsaunes pagasta mākslas studijas gleznu izstādes bieži ir apskatāmas bibliotēkā. INETAS ZVIRGZDIŅAS foto

AGRITA NUSBAUMA-KOVALEŅSKA

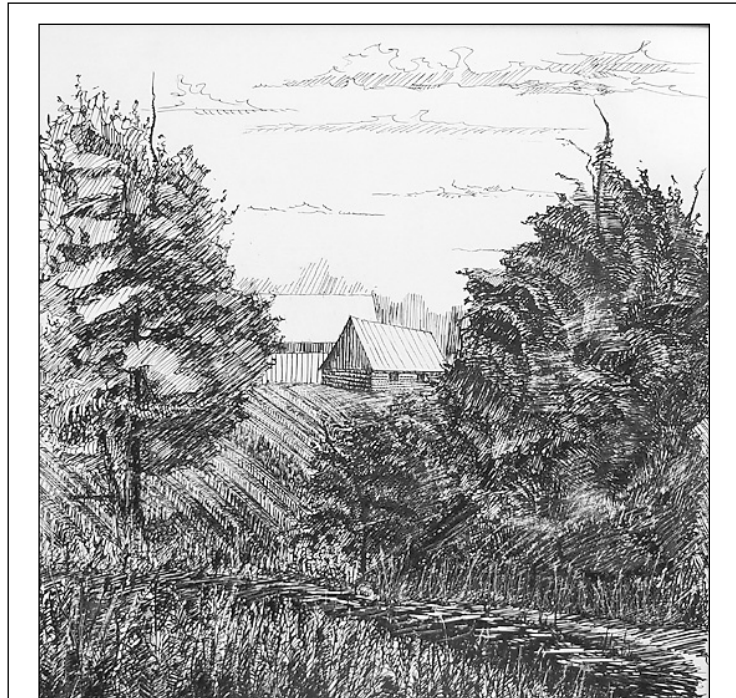
Iveta Miķelsone kopā ar Bērsaunes interešu izglītības pulciņa jeb mākslas studijas dalībniecēm jau ilgu laiku gatavo dāvanu Latvijai lielajos simtgades svētkos.

Mākslas studijas nodarbībās ne tikai glezno, bet arī darbojas līdzī laika ritumam, ievērojot svētkus un to tradīcijas. Vislielākā uzmanība tiek veltīta valsts dzimšanas dienai. Tā kā šis laiks ir īpašs katram Latvijas iedzīvotājam, gribas atstāt ko neaizmirstamu un paliekošu, tāpēc Bērsaunes pagastā top gobelēns.

Stāsta studijas vadītāja Iveta Miķelsone: — Ideja par šo dāvanu jeb gobelēnu radās jau apmēram pirms gada. Strādāju kopā ar interešu izglītības pulciņa dalībniecēm. Vasara ir atvaļinājumu laiks, kad gobelēns aktīvi netika turpināts, bet ar jaunām idejām un darbu sparū atkal atgriezīsimies oktobrī, lai uz valsts svētkiem 18. novembrī dāvanu parādītu mūsu pagasta iedzīvotājiem un viesiem. Šī ir skaista un nozīmīga dzimšanas diena mūsu valstij. Līdz ar to gribas darīt ko īpašu un skaistu, lai iepriecinātu ne tikai sevi, bet arī pagastu, novadu un visu Latviju. Uz svētkiem rīkosim izstādi, kur galvenā uzmanība tiks veltīta šim gobelēnam, bet

būs apskatāmi arī citi mākslas studija veiktie darbi. Laiku pa laikam veidojam gleznu izstādes un priecājamies, ka ir cilvēki, kas novērtē mūsu darbu. Bieži izstādes notiek Bērsaunes bibliotēkā, kur mākslu novērtē arī bērnu darza un skolas audzēkņi.

Gobelēns ir dekoratīvo audumu ausāšanas tehnika, bet mākslas studijas dalībnieces to rada dažādās tehnikās. — Šis gobelēns sastāvēs no vairākām daļām. Centrā šis darbs būs melnbalts. Tur tiek attēlots tas, ar ko mūsu pagasts ir apzīmējams visā Latvijā, skaitās Bērsaunes ainavas. Pārējais gobelēns ir krāsains, kas simbolizē pagasta notikumus un attīstību, visu, ar ko lepojamies, darbus, kas paveikti, lai Bērsaune un Sauleskalns būtu tieši tas, kas ir pašlaik. Katrai dalībnieci ir savs uzdevums jeb gabaliņš, kuru veido šai dāvanai, un pēc tam es to savienojū. Tradicionāli gobelēns tiek ausis, bet mums tas būs dažādās tehnikās — filcētis, tamborētis, izšūts, kas dāvanu parādītu mūsu pagasta iedzīvotājiem ir pārsteigums, lai šis gobelēns precē ne tikai acis, bet arī sirdi. Darbs tiek veikts ar prieku, ar pozitīvām emocijām, skaistām domām un labiem vēlējumiem mūsu valstij simtgadē, — atzīst Iveta. ■

Jāņa Simsona Madonas mākslas skolas absolventes Irīnas Avreicevičas darbs.

Labāk savā zemē justies kā saimniecei

IVETA ŠMUGĀ

Uz jautājumu par to, kā atceras savulaik ārzemēs pavadīto laiku, Osūpes pagasta ZS “Egļītes” saimniece Līga Joste atsauc atmiņā: — Vairākas reizes ir pabūts ārzemēs, un tie bija četri gadi, kad vasarās devos prom pastrādāt.

Nekad neesmu vēlējusies tur palikt ilgi, vien uz laiku. Tas bija studiju gados. Studēju Latvijas Lauksaimniecības universitātē, un pa vasaru devāms piepelnīties. Vīrs, arī LLU students būdam, tur bija jau iepriekš bijis, un arī es pievienojos. Tie bija četri gadi, kad strādāju vasarās lauksaimniecībā. Sākumā pabiju Skotijā, kur lasīju zemes, bet Anglijā vācu ābolus un sīpolus. Tā bija iespēja, jo nopelnīju naudu, ar ko dzīvot studiju laikā. Tur tomēr maksāja vairāk un varēja ko nopelnīt. Tomēr viegli nauda nenāca, bija pat ļoti grūti. Darba laiks sākas no pusseptiņiem rītā, un uz lauka izbraucām jau sešos rītā, jo bija jānokūst līdz laukam, kur ražas vākšana turpinājās līdz pieciem. Atercos, ka vakarā vēl turpinājās šķirošana, lai produkciju varētu vest

Līga Joste savā zemnieku saimniecībā “Egļītes” turpina iesāktu virzieni piena lopkopībā. AGRA VECKALNIŅA foto no arhīva

uz veikalu. Man ir lauku rūdijums jau kopš bērnības, bet tur vajadzēja izturību. Visgrūtākā pieredze bija, novācot sīpollociņus. Tur galvenā bija latvietē, un ja kas nepatika vai nebija pa prātam, sīpolu kasītes tika izbērtas. Tas arī pielika punktu un nolēmu: “Viss, strādāju te beidzamo reizi, neļaušu sevi pazēmot!” Tagad

ir citādāk — strādāju savā saimniecībā un sev, pati esmu noteicēja, ko un kā labāk darīt. Mēs ārzemēs esam tikai darbaspēki.

Atgriešanās savā vecāku saimniecībā Līgai saistījās arī ar situāciju ģimenē — tēvs tika aizsaukts mūžībā, mamma viena palikt negribēja, un arī darbs viņai vienai piena lopko-

pībā kļuva par smagu.

Osūpes pagasta ZS “Egļītes” saimniece Līga Joste savulaik bija izvirzīta jauno lauksaimnieku konkursam “Senču aicinājums”, jo atgriezās vecāku saimniecībā un uzsākās saimniecības vadību. Kopā ar vīru Kārli ir modernizēta lielu saimniecība, kurā, piesaistot ES fondu investīcijas, ir uzbūvēta jauna ferma. Arī ģimene pamazām sakupļojusi — aug trīs bērni: 11 gadu vecā Līva, Tīna, kam ir septiņi gadi, un Ernests, kam 14. septembrī palika gads.

Līga dalās domās, ka nemaz nevarētu iedomāties, ka bērnēm būtu jādzīvo svešā zemē un jāmācās svešā valodā: — Meitas mācās Degumnieku pamatskolā, un bērni tiek audzināti patriotiskā garā, lai mīl savas mājas, savu zemi.

Kad vaicāju, vai ar piena lopkopību laukos var nopelnīt, Līga saka: — Lai gan piena lopkopībā situācija ir maīnīga, iepirkuma cena svārstās te uz augšu, te uz leju, laukos izdzīvot var, protams, ar darbu un pāļānošanu. Piemēram, šogad sausajā vasarā, kad zāles lopbarības daudzumi ir mazāki, no daļas lopiņu

bija jāšķiras. Saimniecībā paturētas ap 70 piena devēju.

Taujāta, kā tagad skatās uz ārzemēm, Līga saka: — Jā, kā tūriste, kā ciemiņš, ar citām interesēm un skatījumu. Reizi gadā plānoju ceļojumu uz Maljorku, kur ļoti patīk. Vairs nevaru iedomāties, ka būtu kurp jādodas strādāt citu labā, tāpēc viņš nebraukā prom un arī *nevelk*. Tagad pašai savā saimniecībā daudz darāmā, un gribas būt kopā ar ģimeni, jo ārzemēs visvairāk izjūt ilgas pret tuvniekiem, ja viņu nav līdzās. Protams, jaunībā kaut kur ir jāaizbrauc, lai gūtu pieredzi, rūdijumu, pamācītos svešvalodu, arī apskatītu skaistas vietas, bet galvenais — saprastu, kas ir kas. Vairbūt citiem dzīve vielmās izveidojas veiksmīgāka, ir ārzemē iestujies un mājas vairs *nevelk*. Ar mani ir citādi. Savu vietu saskatu Latvijā, un savā saimniecībā ir, ko darīt. Taču strādāt, manuprāt, visur vajag, un par velti naudu, no gaisa nekur nekrīt. Arī nauda iztērējās, visām mūžam nenopelnīsi. Ir jāzina, kāds, kam strādāt un pelni. Mums vairāk ir jādomā par bērniem, viņu izglītību. ■